

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Галя Михайлова Кожухарова
Тракийски университет, гр. Стара Загора

за дисертационен труд
за присъждане на образователната и научна степен “доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма *„Методика на обучението по математика в началните класове“*

на тема: **„Проблемните ситуации в обучението по математика в трети клас”**

Автор: Валентина Иванова Чилева

Научен ръководител: доц. д-р Янка Стоименова

1. Общо представяне на процедурата и дисертацията

Настоящото становище е изготвено на основание заповед № 2908/25.10.2017г. на Ректора на Югозападния университет „Неофит Рилски“, Благоевград и решение на ФС на Факултета по педагогика (Протокол №11/18.10.2017), в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и Правилата за развитие на академичния състав на ЮЗУ “Неофин Рилски“, гр. Благоевград.

Дисертационният труд е структуриран в увод, три глави, заключение, библиография и приложения. Съдържанието е развито в 343 страници основен текст, литература и десет приложения. Списъкът с литература съдържа 205 източника – 170 на кирилица, 35 на латиница. В основната част са включени 34 таблици, 46 фигури и 40 диаграми.

Дисертационният труд е обсъден и предложен за публична защита на заседание на катедра „Предучилищна и начална училищна педагогика“ при Факултета по педагогика на ЮЗУ „Неофит Рилски“, гр. Благоевград на 18 октомври 2017 година.

2. Актуалност на тематиката

Актуалността на темата и мотивите за разработване на дисертационния труд са представени в увода. Те са обосновани с изискванията пред съвременното образование за създаване на креативна учебно-възпитателна среда, основана на евристични способности и подходи за формиране на умения за самостоятелна изследователска дейност. Това поражда необходимостта да се търсят нови стимули за съзнателно и активно усвояване на учебното съдържание. Един от начините за създаване на активна образователна среда авторката намира в проблемните ситуации.

3. Познаване на проблема

В дисертационното изследване основното внимание на авторката е насочено към същността на понятието „проблемна ситуация“. Във връзка с това е направен задълбочен анализ на съществуващите теоретични концепции в широк доапазон от време от една страна и разнопосочност на школите /руска, българска, западна, американска/ от друга. Дисертантката анализира задълбочено редица автори като В. Кудрявцев, С. Рубинщайн, М. Махмутов, Л. Крол, Т. Милър и др. и обобщава аналитично смисловото съдържание на понятието „проблемна ситуация“.

В първа глава е представена подробна класификация на проблемните ситуации и е очертана същността на проблемно-познавателната дейност и процесът на възникване и поставяне на проблемни ситуации, което е от голямо значение за практическото им приложение. Представени са класификациите на редица автори като А. М. Матюшкин, М. И. Махмутов, Б. Василева, Дейвидсън и Стърнберг и др.), които изследват проблема за възникване на проблемните ситуации.

Проблемът за присъствието на проблемни ситуации в учебната дейност е разгледан цялостно, като се започне от наличие на условия за възникване на проблемни ситуации премине се през поставянето на проблемни ситуации в учебно-възпитателния процес и се достигне до същинския акт на разрешаване на една проблемна ситуация.

В резултат от направените теоретични проучвания са обобщени процесуален модел за решаване на проблемни ситуации и модел за съставяне на проблемна задача. Обобщен е и *Технологичен модел за изграждане на цялостното умение за решаване на математически проблемни ситуации.*

4. Методика на изследването

Методиката на изследването е представена във втора глава. Коректно са формулирани основните цели и задачи, подбрани са адекватни изследователски методи и средства, конкретизирани са критерии и показатели на изследването.

Направен е анализ на актуалната учебна програма по математика и сравнителен анализ учебниците по математика на две издателства с най-широко разпространение в Благоевград. Посочени са възможностите, които учебното съдържание предоставя за възникване на проблемни ситуации.

Проведено е проучване, относно готовността на учителите да прилагат проблемни ситуации в учебно-възпитателния процес, което е в основата на заложения експеримент.

Предложена е система от процедури за диагностициране равнището на математическите знания и умения на учениците, участващи в дидактически експеримент.

Много добре са подбрани статистическите методи, които дават възможност да се направят коректни изводи за предмета и хипотезата на дисертационното изследване.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Стилът на изложението в дисертацията е научен и точен. Използвани са съвременни философски, психолого-педагогически теоретични и практически одходи. Като цяло дисертационният труд има интегративен характер, като съчетава методическите и психолого-педагогическите характеристики на обучението по

математика в началните класове. Считаю, че иновативната стойност на дисертационния труд може да бъде отбелязана в следното:

1. На базата на задълбочен теоретичен анализ е направен сполучлив опит за цялостно разработване на теорията за проблемните ситуации в обучението.

2. Предложена е аргументирана, пълна и систематизирана класификация на проблемните ситуации в учебния процес.

3. Разработен е и е изследван експериментално технологичен модел на процеса на решаване на математически проблемни ситуации.

4. Разработена е система от упражнения за обучение на учениците в проблемно-познавателна дейност, като с помощта на тази дейност се изграждат умения за решаване на проблемни ситуации в обучението по математика в начален етап.

5. Предложена е система от упражнения за диагностициране равнището на цялостното умение за решаване на проблемни ситуации и съответна система от показатели за неговото измерване.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторантката

Авторката е представила десет самостоятелни публикации по темата на дисертационното изследване, от които една е под печат. Деветте публикации са в научни списания, годишници на университети, в сборници от международни конференции. Публикациите отразяват резултатите от теоретичните и приложни аспекти на дисертацията и надхвърлят като брой изискуемия минимум.

7. Автореферат

Авторефератът е разработен според изискванията на Правилата за развитие на академичния състав на ЮЗУ "Неофин Рилски", гр. Благоевград и отразява точно основните резултати, получени в дисертационното изследване.

8. Перспективи за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Перспективите за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати се отнасят към обогатяване в количественото и съдържателно отношение на творческите задачи в помощ на обучението по математика в начален етап – разработване на помагала и др.

9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научно-теоретични и приложни резултати, които представляват принос в методиката на обучението по математика в началните

класове и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ЮЗУ“Неофин Рилски“, гр. Благоевград.

Дисертационният труд показва, че докторантката Валентина Иванова Чилева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Методика на обучението по математика в началните класове, като демонстрира много добри изследователски качества и умения за самостоятелно организиране и провеждане на задълбочено научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено в рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, поради което **предлагам** на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен “доктор” на **Валентина Иванова Чилева** в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма *Методика на обучението по математика в началните класове.*

15.11. 2017. г.

Рецензент:

(проф. д-р Галя Кожухарова)